

Livet sælges i små portioner

Kunst en vare som modtageren forgylde

Af Dan Turell

Tegning: Poul Holsk

I kronikken i onsdags skrev Knud Holst om kunstens stilling i øjeblikkets Danmark. En af hans konklusioner var, at kunsten i stadig højere grad er blevet en vare — og det beklagede han.

Jeg synes synspunktet er naivt. Det kan være det er beklageligt at kunsten er blevet en vare, men det er i hvert fald naivt at tro det er noget den først nu er blevet, og det er i alle tilfælde nyteløst at beklage det. Men så yndigt og altmodisch som en amagerhyldede ved siden af ste-reoanlægget.

Jeg er ikke særlig bekymret for denne 'kunst', anyway. Den

bliver lavet af mennesker for mennesker, og det er det den handler om.

Alt er vare

Så for at tage de bogstavelige kendsgerninger: Vi lever i et samfund der er baseret på køb og salg. Alt er vare. Luft og rum er varer, de sælges og købes i form af huse og haver og grunde, og enhver ved hvordan det går til og efter hvilke principper det fungerer — ellers tal med en ejendoms-mægler. Vand og elektricitet er varer, og der kommer regelmæssigt regninger på dem. Religion og trøst af diverse slags er en vare der sælges flittigt fra mange sider, ofte med nogle af landets bedste salgsarbejdere i frontlinjen. Kærlighed er en vare der sælges og købes døgnnet rundt på mange forskellige præmisser og med mange forskellige slags åbenlyse eller stiltiende kontrakter (husk altid de små bogstaver).

Liv er i sig selv en vare. Der findes lejesoldater, men i al-

mindeligt dagligt liv kan man sige vi selv er en art lejesoldater, sælgere af vores liv i småportioner, sælgere af f.eks. otte timer, en tredjedel af vores døgn, pr. kalenderdag. Mad er en del af den vare der hedder liv: enhver asparges, reje, okse eller cannabis-plante kan når som helst blive slået for panden, flået op og parteret i småstykker — for derefter at blive vare.

Og kundskab og viden er varer der købes og sælges og forvaltes fra diverse institutioner, og kærlighed og kommunikation og skønhed er varer der handles andre steder, men de har alle sammen deres udsalg og børser og noteringer. Og når man nu godt ved det — og hvem kan være uvidende om det? — så synes jeg, det trods alt i den sammenhæng kan være ret ligegyldigt om også kunsten — de tanker vi gør os, de billeder vi tegner — er en vare. Skulle kunsten unddrage sig det og være noget mere ophøjet end f.eks. kærligheden eller religionen? Eller skulle 'kunsten' for den

sags skyld stille sig højere end en buket røde roser eller et fad krabbekløser eller selveste den Hellige Bibel (59.85 i godkendt folkekirkelig version) eller en solnedgang på Skagen?

Rosen er en vare under alle omstændigheder, og hvad enten nogen kan lide det eller ej. Hvis den ikke købes i det ene led, hos blomsterhandleren, så købes den i det andet led, hos frøhandleren, eller i det tredje, via den jord den vokser i. Cirklen er sluttet, der er ingen vej uden om. Og hvis alt det som kunsten beskæftiger sig med er varer eller gøres til varer — og det er uafviseligt tilfældet — hvordan skulle så selve den kunst der afspejler det kunne være noget andet?

Følelserne

Knud Holst mener, at 'kunsten handler om det som vi så tit ikke gider ta' alvorligt: Vort følelsesliv'. Og jeg tror det er derfor, han måske kommer til at hade varen sådan, hade følelsen som vare. Men der er ingen vej udenom, og der har aldrig været det. William Shakespeares Udødelige Sjæl har været på nedsættelse en del gange, og sådan er det bare.

Ikke desto mindre tager vi følelseslivet — og sanselivet — meget alvorligt, spørg bare psykiaterne om det. Og det ville ikke undre mig en høstblomst, om det netop er derfor det — og kunsten som en refleks af det, een af mange reflekser — er en vare. Der er nemlig meget der tyder på, at hver gang vi tager noget tilpas alvorligt så gør vi det til en vare, og det er sådan vi kol-

lektivt viser at det betyder noget, at vi har respekt eller brug for det. Det er hele vores simple system.

Eller som Groucho Marx altid sagde til den ældre enke i Marx Brothers-filmene, Margaret Dumont: 'Ah, Elskede — Vi kunne gifte os, og jeg kunne sidde i de lange mørke vinteraftener sammen med dig foran kaminen og glatte dit hår og læse højt af din check-konto...'

En kedelig vare at købe, men det er heller ikke den vare vi køber. Sagen er aldrig varen, men oplevelsen af varen, og det er der vi vesterlændinge altid går i værdi-vandet eller klogskabs-kviksandet. Varen er nemlig ikke i sig selv værdi, den er forudsætning for værdi. For nu at tage Holst's eksempel, bogen: Der er ikke noget der pr. definition hedder 'en god bog', der er bøger der er gode i situationer og og sammenhænge og sæsoner. En god bog, lad os sige selveste Shakespeares der dog har klaret nogle sæsoner i branchen, en god bog læst af en dårlig (uinspireret, uoplagt, uimodtagelig) læser er — bliver — en dårlig bog. En dårlig bog læst af en god (kvik, klog, klar) læser bliver en god bog — fordi den sætter ting og sager i gang, og de kan såmænd lige så godt bliver sat i gang på den ene som den anden måde.

Eller lad os tage et andet eksempel, netop fordi dette også, men ikke udelukkende, handler om kunsten: Lad os sige et parti Nordsørejser, hvad? De og jeg sidder og piller hver sin indkøbte portion, og de koster det samme, det er samme vare. Men De er så klog, De ryger ikke, De drikker hvidvin fordi De ved og tænker på at rejernes smag er spinkel, De fremhæver dem med citron, gør De, Jeg, derimod — jeg er en okse. Mit sælgere er spærret af tyve cigarettor allerede ved frokosttid, halsen er brolagt af sort kaffe. Jeg smager ingenting, og derfor kommer jeg masser af peber på og smager så endnu mindre af rejerne. Samme vare — men kvaliteten er Deres egen, mindst halvejs.

Og som det gælder for rejser og andre madvarer gælder det også for kunst-varer: bøger, film, aviskronikker. Halvdelen af arbejdet er mit og Knud Holst's og de andre der leverer varen på hvert sit felt. Den anden halvdel er Deres. Og 'varen' holder op med at være 'vare' og bliver personlig værdi, usælgelig og uvurderlig værdi, så snart den anden halvdel af arbejdet er gjort. Men heller ikke før.